

în componența anumitor formule cristalizate, ca de pildă: панъ, листъ прикнане, члонокъ, манстатъ, потребизна, скѣдкоке, смока, оучинокъ, оукаадъ гавитъ, голдъ (cu derivatele lor), покшн, прако, гкаатъ, грошъ, злотъ, калка обѣцати, сабѣкати, счынити, корсна полска), помощни, радни, нанаснишни оскѣцони, моцно, подлѣг, през, toate locuțiunile și expresiile frazeologice și altele. O altă categorie de polonisme sînt mai puțin frecvente și apar de la caz la caz, prilejuate de realitatea polonă pe care lexicul urma să o exprime: кацаланъ, кранчы, күүминстръ, кроаъ, крѣаъ, крѣлеа, крѣлекетко, некожчикъ, ипекаанникъ, подкоморин, секретаръ, чесникъ ксргъминстръ, меншчанинъ, снемъ, малженетко, скѣдоцетко, строга, цнота, precum și cele mai multe din adjectivele, formele participiale, verbele și adverbele cu fonetismul și sensul din polonă. Alți termeni au intrat atît de mult în obișnuință încît sînt folosiți și referitor la realități moldovenești (aceasta mai ales în cazurile cînd pentru a fi înțeleși de către poloni, se dădea pentru realitatea moldovenească echivalentul polon): канцилеръ, маршалокъ, панъ, пани, панствы, панове рада (молдакаа), подчашни, рада, посполетко, средникъ, рада, холдъ, снемъ, сонмъ, sau sînt întîlniți și în documente interne (al căror adresant sînt moldoveni), pătrunzînd aici datorită întrebunțării lor frecvente în documente externe: вискуп, мѣсце, моц, грошъ, подлѣг, през precum și unele pronume, adverbe, conjuncții, prepoziții. Toate acestea formează categoria polonismelor tradiționale.

POLONISME ÎNTÎLNITE NUMAI ÎN DOCUMENTE INTERNE

Sînt însă cîteva polonisme pe care le-am întîlnit numai în documente interne, fapt care, în aparență ar infirma criteriul adresantului. Am spus însă mai sus că acest criteriu nu trebuie absolutizat. În cazul de față intervin și alte situații.

De pildă:

Здрокне, pol. *zdrowie*, 'sănătate': и за нашъ здрокне 1466 (B I 96) apare o singură dată, generale fiind formele здракне și здорокне.

Блато, pol. *bloto*, 'baltă': а хотаръ томъ селъ ...поченше въ блато мѣстакнѣашн... (1473, B I 183); în același document, mai jos блато. De asemenea apare o singură dată, spre deosebire de блато și болото, foarte frecvente.

Aceste două polonisme, singulare în documente interne, se datoresc pisarului Andreico, care după nume pare să fi fost ucrainean; ar fi trebuit să scrie болото, здорокне, cu polnoglasie, ca în ucraineană, dar din grabă scrie блато, здрокне¹. Asemenea «polonisme» le-am putea numi *accidentale* sau *involuntare*. Ele sînt în fond haplografiile².

Tot o singură dată am întîlnit termenul хткти pol. *chcieć*, 'a vrea': а кто бы хтѣлъ порѣшити... нашего даанѣа (1503, B II 216) 'și cine ar vrea să strice... dania noastră'; expresia pare a fi luată pe de-a-ntregul din

¹ Documentul din 1466, scris de Andreico, conține multe greșeli gramaticale și stîngăcii; după cum observă Ioan Bogdan, Andreico apare acum pentru prima dată în cancelaria moldovenească și e posibil să fi fost «cu cunoștințe slabe și fără experiență» (vol. I, p. 98).

² În aceeași categorie am putea încadra termenul котрин, котрин коли 'care apare de două ori în același document, din 1448 (C II 737, extern); deobicei există rus. *который* sau pol. *котори* foarte frecvente.